

FI lausuntopyyntö VV

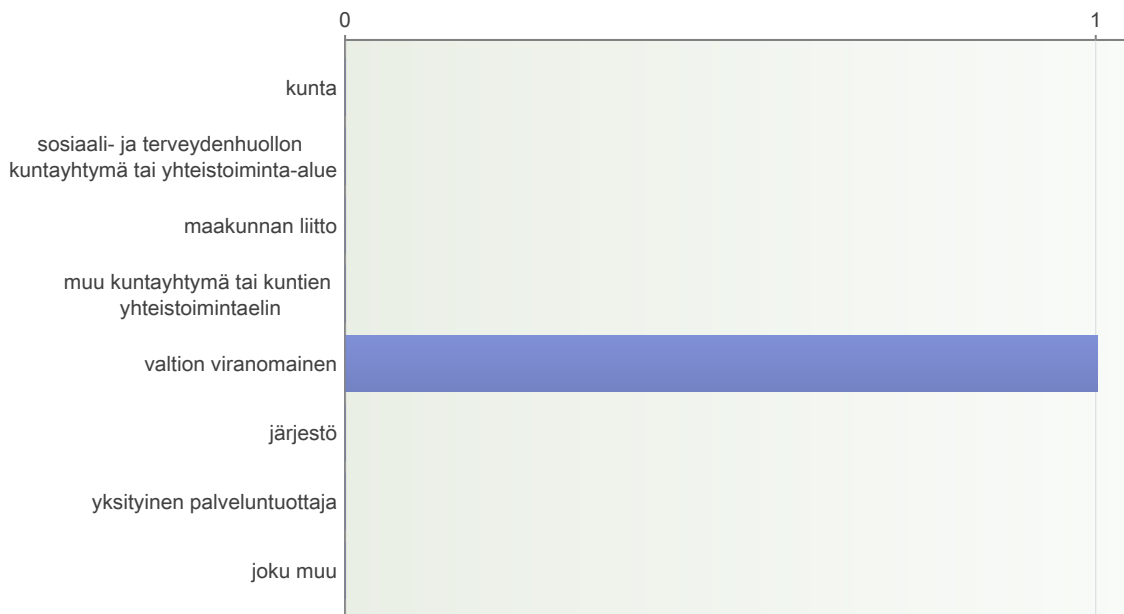
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Yhdenvertaisuusvaltuutettu	Pamela Sarasmo			

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Ei vastauksia.

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Ei vastauksia.

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Ei vastauksia.

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Ei vastauksia.

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Ei vastauksia.

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Ei vastauksia.

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Ei vastauksia.

16. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiötettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Ei vastauksia.

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Ei vastauksia.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Ei vastauksia.

21. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Ei vastauksia.

23. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Ei vastauksia.

25. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Ei vastauksia.

27. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Ei vastauksia.

29. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Ei vastauksia.

31. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Ei vastauksia.

33. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Ei vastauksia.

35. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti).

Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Ei vastauksia.

37. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Ei vastauksia.

39. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Ei vastauksia.

41. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Ei vastauksia.

43. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Ei vastauksia.

45. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Ei vastauksia.

47. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Ei vastauksia.

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Ei vastauksia.

51. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Ei vastauksia.

53. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Ei vastauksia.

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Ei vastauksia.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Ei vastauksia.

59. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Ei vastauksia.

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sosiaali- ja terveysministeriö
- Valtiovarainministeriö

Lausuntopyyntönne 31.1.2017 (STM068:00/2015)

Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunto luonnoksesta sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslainsäädännöksi

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kiittää mahdollisuudesta lausua pyydettyssä asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Yleistä

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaisiin kohdistuvia mahdollisia negatiivisia vaikutuksia on tuotu runsaasti esille lausuttavana olevassa esitysluonnoksessa (ks. luku 4.5 Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset). Esimerkiksi seuraavankaltaisia kysymyksiä on nostettu esille: tulevatko kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaat saamaan riittävästi tukea, jotta he voivat hyödyntää valinnanvapauttaan etujensa mukaisella tavalla, miten pystytään takaamaan maakunnille yhdenvertaiset mahdollisuudet turvata valinnanvapauden toteutuminen, miten esimerkiksi turvataan harvaan asutuilla tai sosioekonomisesti matalilla asuinalueilla tarvittava palveluiden lisätarjonta, onnistutaanko palveluntuottajien korvausperusteet sekä asiakkaiden listautumista koskeva sääntely ylipäättään määrittelemään siten, että asiakkaat saavat omista ominaisuuksistaan riippumatta laadukasta, yhdenvertaista, kohtuuhintaista ja vieläpä aidosti tarvitsemaansa palvelua.

Esitysluonnoksen luvussa hallinnolliset ja organisatoriset vaikutukset (4.2) todetaan muun ohella seuraavaa: Uudistuksen myötä palvelujärjestelmän luonne ja asiakkaiden asema muuttuvat perustavanlaatuisesti. Hallinnollisen ohjauksen ja kontrollin sijaan palveluja ohjataan sopimuksin ja rahoituksella ja rahoitusjärjestelmään mahdollisesti liitettävien kannusteiden avulla. Sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön rinnalla joudutaan ottamaan huomioon yrityslainsäädännön asettamat vaatimukset. On myös huomattava, että osa palveluntuottajista (maksu- ja asiakassetelipalvelujen tuottajat, henkilökohtaisella budjetilla toteutettavien palvelujen tuottajat) jäävät kokonaan maakunnan välittömän ohjauksen tavoittamattomiin. Maakunta ei solmi niiden kanssa sopimuksia eikä niihin sovelleta hyväksymismenettelyä, jossa maakunta voisi asettaa niiden toimintaa koskevia ehtoja. (s. 60)

Yhdenvertaisuusvaltuutettu korostaa, että esityksen jatkovalmistelulle ja valinnanvapauskokeiluille on varattava reilusti lisäaikaa ja turvattava resursseja. Yllä esitetyt seikat sekä esitysluonnoksen valtiosääntöoikeudellisessa arvioissa (esitysluonnoksen täydennys 15.2.2017) esitetyt ongelmakohdat on ratkaistava perustuslain kannalta hyväksyttävillä tavoilla ennen kuin esitys on valmis vietäväksi eduskunnan käsittelyyn.

Yhtiöittämisvelvoite (40 §)

Sosiaali- ja terveyspalveluiden perustason sekä laajennetun perustason palveluiden siirtäminen yksityisille yrityksille on huolestuttavaa. Valinnanvapaus ei ole itseisarvo, jota tulisi tavoitella kiihuksella ja muut päämäärät unohtaen. Kautta linjan on pidettävä huolta, että kokonaisuudistuksen perimmäiset tavoitteet, kuten palveluiden yhdenvertaisuus, palveluiden integraatio (mukaan lukien saumattomat palveluketjut) ja kustannusten hillitseminen, eivät jää muiden tavoitteiden jalkoihin.

Jo nykyisen lainsäädännön aikana asiakas voi valita terveyskeskuksensa sekä erikoissairaanhoidossa julkisen hoitopaikan yhdessä lähettävän lääkärin kanssa. Edelleen nykyisin asiakas voi käyttää tietyissä palveluissa palveluseteliä sekä valita hoitavan lääkärin tai muun laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön toimintayksikön toiminnan tarkoituksenmukaisen järjestämisen sallimissa rajoissa. Itsemääräämisoikeuden kannalta valinnanvapautta koskeva uudistus ei näyttäydä terveydenhuollon osalta lainkaan niin suurelta kuin aluksi olisi voinut kuvitella. Suurin muutos ei esitysluonnoksen perusteella tunnukaan koskettavan asiakkaita, vaan yksityisiä yrityksiä, joiden markkinat tulisivat laajenemaan.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää myönteisenä sitä, että jatkossa asiakas saisi valita terveydenhuollon ammattihenkilön lisäksi myös sosiaalihuollon ammattihenkilön (ks. 9 §). Valtuutettu suhtautuu kuitenkin epäilyksellä sosiaalipalveluita koskevien hallintopäätösten antamisiin yksityisissä sosiaali- ja terveyskeskuksissa. (ks. PL 124 § hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle).

Yhdenvertaisuusvaltuutetun mielestä olisi asiakkaan oikeusturvan kannalta suotavaa, että yksi taho (viranomainen) vastaisi asiakkaan palvelukokonaisuuden suunnittelusta ja pitäisi huolta palvelukokonaisuuden eheydestä.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu korostaa, että kaikille sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakkaille on heidän ominaisuuksistaan riippumatta turvattava yhtäläiset mahdollisuudet käyttää ja saada perustuslain 19 §:ssä tarkoitettuja sosiaali- ja terveyspalveluja. Valtion on turvattava, että sosiaali- ja terveyskeskukset sekä muut palveluntuottajat osaavat kohdata ja palvella moninaisia asiakkaita heitä kunnioittavalla ja heidän tarpeensa huomioivalla tavalla. On turvattava palveluntarjoajien taidot kohdata eri kulttuureista ja taustoita tulevat asiakkaat. On osattava antaa aivovammaisille asiakkaille heidän mahdollisesti tarvitsemansa tuki, jotta tarvittavia palveluita ei jää saamatta. Palveluntarjoajien on osattava kommunikoida näkö- tai kuulovammaisten asiakkaiden sekä tulkkeja käyttävien asiakkaiden kanssa. Edellä esimerkinluontoisesti poimittujen seikkojen asianmukainen huomioiminen on korostunut erityisesti silloin, kun tuotetaan perustuslaissa turvattuja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja.

Itse palvelun ja palvelutilojen lisäksi myös saatavilla olevien sähköisten sekä kirjallisten materiaalien on oltava esteettömiä ja saavutettavia eri asiakkaille: saavutettavuusdirektiivissä esitettyjen vaatimusten on veloitettava perustuslain 19 §:ssä tarkoitettujen palveluiden tarjoajia. Lisäksi on huomioitava selkokieliisyys ja asiakkaat, joilla ei ole tietoteknisiä valmiuksia sähköisten palveluiden käyttämiseen. Edelleen informaatiota olisi pystyttävä tarjoamaan alueen olosuhteet huomioivalla tavalla myös muilla kielillä kuin Suomen kansalliskielillä.

Yhdenvertaisuussuunnitelma

Yksityiskohtana mainittakoon, että jatkovalmistelussa olisi huomioitava yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 5 §:n viranomaisia koskeva yhdenvertaisuuden edistämis- ja suunnitteluvollisuus. Sosiaali- ja terveydenhuollon perustason ja laajennetun perustason palveluiden sekä muilla tavoin perustuslain 19 §:n palveluja antavien tahojen yhdenvertaisuuden edistämis- ja suunnitteluvollisuudet tulisi turvata palveluntarjoajan toimijan koosta riippumatta esimerkiksi lakiehdotuksen 63 §:ssä (hallintomenettely ja julkisuus). Huomattakoon myös, että viranomaisen velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta koskee niin ikään lainvalmistelua (vrt. esim. OKV/1246/1/2016; 20.2.2017).

Lopuksi

Hallittu valinnanvapaus, itsemääräämisoikeuden lisääntyminen ja esimerkiksi henkilökohtainen budjetointi ovat yhdenvertaisuusvaltuutetun näkemyksen mukaan kannatettavia asioita, mutta vielä on paljon tehtävää valinnanvapauskokeilujen sekä lainvalmistelun osalta ennen kuin asia on valmis eduskunnan käsittelyyn.

27.3.2017

Yhdenvertaisuusvaltuutettu Kirsi Pimiä

Ylitarkastaja Pamela Sarasmo

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Ei vastauksia.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Ei vastauksia.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.